

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
ІМ. О. М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»
ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

**ЗБІРКА ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
*(п'ятнадцяті марзєєвські читання)***

Випуск 19

17-18 жовтня 2019 р.

м. Київ

2019

Редакційна колегія :

Академік НАМН України **Сердюк А.М.** — головний редактор

чл.-кор. НАМН України **Полька Н.С.** — заступник головного редактора

Ч л е н и р е д к о л е г і ї :

д.мед.н., професор **Турос О.І.**,

д.мед.н. **Савіна Р.В.**,

д.мед.н. **Гозак С.В.**,

д.мед.н. **Махнюк В.М.**,

к.мед.н. **Рудницька О.П.**,

н.с. **Коркач В.С.**,

м.н.с. **Мельченко Ю.В.**,

пров. інж. **Лейких С.В.**

Комп'ютерна верстка, підготовка оригінал-макету:

м.н.с. **Мельченко Ю.В.**, пров. інж. **Лейких С.В.**

А д р е с а р е д к о л е г і ї :

02094, м.Київ, вул.Попудренка, 50

Державна установа «Інститут громадського здоров'я
ім.О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України»

/ ДУ «ІГЗ НАМНУ» /

Тел./факс: (044) 513–60–20,

Тел.: (044) 559–73–73

(044) 559-90-90

e-mail : igz_konf@ukr.net

**ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ФАХІВЦІВ ДУ «ІГЗ НАМНУ» В НОРМАТИВНО-
МЕТОДИЧНИХ ДОКУМЕНТАХ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**
Рудницька О.П., Савіна Р.В., Лейких С.В., Мельченко Ю.В.,
Новохацька С.М. 88

**ДО ПИТАННЯ РОБОТИ ВЕБ-САЙТУ ЛАБОРАТОРІЇ З КОНТРОЛЮ
ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДУ «ІГЗ НАМНУ»:
ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ЗАМОВНИКОМ**
Останіна Н.В., Влодек О.Б. 81

---

2. ЕКОЛОГО-ГІГІЄНІЧНА БЕЗПЕКА НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

**ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ МАСОВОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ ОЗОНУ
В ПРИЗЕМНОМУ ШАРІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ**
Турос О.І., Кобзаренко І.В., Михіна Л.І., Петросян А.А.,
Маремуха Т.П., Моргульова В.В., Брезіцька Н.В. 85

**ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
МОНІТОРИНГУ ЗА ВМІСТОМ ДРІБНОДИСПЕРСНИХ
ФРАКЦІЙ ПИЛУ**
Севальнев А.І., Волкова Ю.В., Волков Д.С. 87

**ОЦІНКА РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЕКОЛОГО-ГІГІЄНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ**
Петросян А.А. 89

0,24 мг/м³. Такі рівні концентрації озону істотно впливають на стан здоров'я населення, зумовлюючи зростання числа додаткових випадків смертей на 5-9 % у порівнянні зі смертністю при експозиції на розрахунковому фоновому рівні [ВООЗ, 2016, 2018]. Проведені дослідження доводять про необхідність обов'язкового моніторингу тропосферного озону в приземному шарі атмосферного повітря для оцінок масштабів людських втрат та економічного збитку з метою інформування щодо можливих загроз громадському здоров'ю.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО МОНІТОРИНГУ ЗА ВМІСТОМ ДРІБНОДИСПЕРСНИХ ФРАКЦІЙ ПИЛУ

Севальнєв А.І., Волкова Ю.В., Волков Д.С.¹

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя

**¹ДУ «Запорізький обласний лабораторний Центр МОЗ
України», м. Запоріжжя**

Екологічна безпека є компонентом національної безпеки, що гарантує захищеність життєвоважливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля від реальних чи потенційних загроз, що їх створюють природні чи антропогенні чинники [Хилько М.І., 2017].

Однією з головних складових екологічної безпеки є якість атмосферного повітря. Бо саме з атмосферним повітрям пов'язана найбільша частина ризиків та збитків здоров'ю людини від впливу факторів довкілля. Смертність і хвороби, що стаються внаслідок забруднення повітря, найбільш тісно пов'язані з впливом дрібних зважених твердих частинок (ЗТЧ) діаметром менше 10 або 2,5 мкм (ТЧ₁₀ та ТЧ_{2,5}), тобто дрібнодисперсним пилом. Слід зазначити, що навіть у відносно невеликих концентраціях ці речовини можуть шкідливо діяти на здоров'я людей, насамперед, на здоров'я

дитячого населення. За оцінками експертів ВООЗ, наразі 93% дітей у віці до 15 років піддаються впливу цих сполук в атмосферному повітрі в концентраціях, що перевищує допустимі рівні, відповідно до керівних принципів ВООЗ з якості повітря [ВООЗ, 2019].

Ще в 2004 році при виконанні пілотного проекту щодо використання методології оцінки ризику для пріоритезації природоохоронної діяльності в м. Запоріжжя, фахівцями Інституту громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України було встановлено, що центральна частина міста відноситься до зони підвищеного рівня забруднення повітря пилом.

Протягом 5 років нами проводилися дослідження та були визначені рівні забруднення повітря дрібними ЗТЧ. Встановлено, що середні річні концентрації $ТЧ_{10}$ перевищують рівні, рекомендовані ВООЗ, у всіх районах міста, проте найвищі рівні фіксувалися у Вознесенівському, Заводському та Шевченківському районах, де кратність перевищення складала від 4,5 до 10 разів. У мешканців цих районів найбільший ризик виникнення неканцерогенних ефектів як при гострому, так і при хронічному впливі ($HQ=2,6$ та $HQ=3,8-5$; $HQ=2,6$ та $HQ=4,4$; $HQ=2,6$ та $HQ=4,0$ відповідно). В першу чергу така ситуація обумовлює виникнення та розповсюдженість захворювань органів дихання у дітей. Так питома вага захворювань даної нозологічної групи за період дослідження складала від 54,2% (діти 7-14 років) до 66,4% (діти 0-6 років) з показників розповсюдженості та від 66,8% (діти 7-14 років) до 71,3% (діти 0-6 років) з показників первинної захворюваності. Нами були встановлені сильні прямі зв'язки, зв'язки помірної сили між концентраціями $ТЧ_{10}$ та показниками як, первинної, та і загальної захворюваності на хронічний бронхіт ($r=0,7-0,8$); бронхіальну астму ($r=0,45-0,7$); хронічний риніт, назофарингіт, фарингіт ($r=0,4-0,6$); хронічні хвороби мигдалин та аденоїдів ($r=0,5-0,7$); хронічний ларингіт, ларинготрахеїт ($r=0,3-0,4$); алергічний риніт ($r=0,3-0,4$).

Таким чином, проблема забруднення атмосферного повітря дрібнодисперсними фракціями пилу, а отже їх впливу на стан здоров'я населення нашого міста є вкрай актуальною і потребує нагальних дій. Першочерговими заходами повинно бути створення та забезпечення функціонування єдиної державної мережі моніторингу за вмістом дрібних фракцій пилу (ТЧ₁₀ та ТЧ_{2,5}). Що, по-перше, є необхідною умовою для коректної оцінки якості повітря та впливу даних забруднюючих речовин на здоров'я експонованого населення. По-друге, дозволить оцінювати ефективність (або неефективність) природоохоронних заходів. По-третє, інформація, отримана в ході моніторингу, стане базою для розробки сучасного державного гігієнічного та екологічного нормативу вмісту зважених твердих часток в атмосферному повітрі. Що, в свою чергу, зробить можливим гармонізацію державної нормативної бази до міжнародних вимог та рекомендацій міжнародних організацій, Євросоюзу та ведучих країн світу.

ОЦІНКА РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГО-ГІГІЄНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

Петросян А.А.

**ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва
НАМН України», м. Київ**

Актуальність. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оприлюднила наукові дані, відповідно до яких, забруднення атмосферного повітря є одним з провідних факторів ризику з яким пов'язано 4,2 млн. смертей в рік, що становить близько 7,6 % додаткових смертей у світі [ВООЗ, 2018, 2019]. При цьому встановлено, що 91 % світового населення проживає у районах, де рівень забруднення перевищує допустимі рівні,